

شکسپیر برای فیلمنامه‌نویسان

جی. ام. ایونسن

ترجمه فرهاد رضایی

- سروش‌شناسه: اونسون، ج. ام.، ۱۹۷۳ - م.
 عنوان و نام پدیدآور: شکسپیر برای فیلمنامه‌نویسان / جی. م. ایونز؛ ترجمه: فرشاد رضایی.
 مشخصات نشر: تهران: ققنوس، ۱۳۹۸.
 مشخصات ظاهری: ۱۸۴ ص.؛ مصور.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۷۸-۴۶۰-۵
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
 یادداشت: عنوان اصلی: shakespeare for screenwriters: timeless writing. tips from the master of drama, c2013
 موضوع: شکسپیر، ویلیام، ۱۵۶۴-۱۶۱۶م. — فن
 موضوع: shakespeare, William -- Technique
 موضوع: فیلمنامه‌نویسی — راهنمایی شغلی
 موضوع: Motion picture authorship -- Vocational guidance
 شناسه افزوده: رضایی، فرشاد، ۱۳۷۰، — مترجم
 رده‌بندی کنگره: ۸۱۳۹۷ ش ۸ الف/۱۹۹۶ PN
 رده‌بندی دیویی: ۸۰۸/۲۳
 شماره کتاب‌شناسی ملی: ۵۵۲۱۱۸۱

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Shakespeare For Screenwriters

J. M. Evenson

Michael Wiese Production, 2013

انتشارات قوqnoos

تهران، خیابان: ۱۱، «یابان شهدای ژاندارمری»

شماره ۱۱، تلفن ۴۰ ۸۶ ۴۰ ۶۶

ویرایش، آما سازی و اممو. فنی

تحریریه انتشارات قوqnoos

جی. ام. ایونسن

شکسپیر برای فیلمنامه‌نویسان

ترجمه فرشاد رضایی

چاپ اول

۱۱۰۰ نسخه

۱۳۹۸

چاپ پارمیدا

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۷۸-۴۶۰-۵

ISSN: 978-600-278-460-5

www.qoqnoos.ir

Printed in Iran

۱۸۰۰۰ تومان

فهرست

پیشگفتار ۷

فصل اول: نمایشنامه‌ها

۱. هملت ۱۳
۲. رومئو و ژولیت ۲۳
۳. مکبث ۳۳
۴. اُتللو ۴۱
۵. شاه لیر ۴۹
۶. رویای شب نیمه تابستان ۵۹
۷. رام کردن زن سرکش ۶۷
۸. هنری پنجم ۷۷
۹. ژولیوس سزار ۸۷
۱۰. ریچارد سوم ۹۳
۱۱. حکایت زمستان ۱۰۱
۱۲. آنتونی و کلئوپاترا ۱۰۹

۱۳. هیاهوی بسیار برای هیچ ۱۱۷
۱۴. تاجر ونیزی ۱۲۵

بخش دوم: تصویر کلی

۱۵. شکسپیر چطور قهرمان‌هایی فراموش‌ناشدنی می‌آفریند ۱۳۷
۱۶. مهندسی معکوس ابرشروران شکسپیر ۱۴۷
۱۷. ریشخندی از بزرگ‌ترین داستان عاشقانه ادبیات ۱۵۷
۱۸. نبوغ مطان، نابه‌الهام شکسپیر ۱۶۵
۱۹. چرا داستان‌های شکسپیر از پسِ گذشت زمان برمی‌آیند ۱۷۳

بخش سوم: کلام آخر

۲۰. بزرگ‌ترین درس شکسپیر، توانایی را بشکنید ۱۸۱

پیشگفتار

فیلمنامه‌نویس‌ها می‌توانند
چه درس‌هایی از شکسپیر بگیرند؟

«بودن یا نبودن؟ مسئله این است.»

میلیون‌ها نفر در سال‌هاست جهان جملاتی را که از هملت شکسپیر در بالا آمده می‌شناسند. این جملات بخشی از یکی از شگرف‌ترین شاهکارهای ادبیات انگلیسی‌اند؛ جملاتی‌اند که صدها سال است خیال ما را در برگرفته‌اند و از زبان شخصیتی بیان می‌شوند که پیچیدگی‌های بغرنج روان‌شناختی‌اش همچنان ما را مسحور می‌کند.

هر سال هزاران اجرا از نمایشنامه‌های شکسپیر در تمام دنیا به روی صحنه می‌روند. نبوغ و خلاقیت محصوریه‌ها و مرزهای زبان، فرهنگ، زمان و مکان را درمی‌نوردند و عشق، خوارده قدرت و جنگ موضوعاتی‌اند که شکسپیر درباره‌شان حرف می‌زند. نمایشنامه‌های او اثرگذارند چون بکر، انسانی و به‌شدت انقضاگریزند.

هر نویسنده‌ای در جهان آرزو دارد شخصیتی همچون هملت خلق کند یا داستانی عاشقانه مانند رومئو و ژولیت بنویسد. ولی سؤال این‌جاست که شکسپیر چگونه شخصیت‌هایی با چنین ژرفای روان‌شناختی جذابی خلق کرده است؟ چه چیز داستان‌های او را تا این حد عاشقانه، بامزه، دلخراش یا هولناک می‌کند؟ چرا آثار او از آزمون

زمان سربلند بیرون آمده‌اند؟ خلاصه آن‌که جادوی شکسپیر در چیست؟ شکسپیر برای فیلمنامه‌نویسان شکسپیر را از منظر یک نویسنده تحلیل می‌کند و داستان‌ها، صحنه‌ها و شخصیت‌های مشهور بزرگ‌ترین آثار او را واکاوی می‌کند تا آنچه باعث گیرایی این آثار شده کشف کند و سپس به شما نشان دهد چطور می‌توانید از قدرت این آثار در فیلمنامه‌های خود استفاده کنید. در طول کتاب، رازهای مگوی داستان‌پردازی یکی از بزرگ‌ترین نویسندگان دنیا افشا خواهند شد.

انسان‌های رازهای جادوی شکسپیر قطعاً کار آسانی نیست. پس چطور می‌خواهیم این کار را انجام دهیم؟ هر فصل بر سه درس مشخص از آثار شکسپیر تمرکز دارد و به شما نشان می‌دهد که چطور قدرت ابزار دراماتیک شکسپیر را روی پرده نقره‌ای به تصویر بکشید. هر فصل، با تمرکز بر لحظات رخشان چند فیلم سینمایی، درس‌هایی را عرضه می‌کند که می‌توانیم از شکسپیر و با استفاده از مثال‌هایی ملموس از بهترین فیلم‌های دوران - اضافه یاد بگیریم.

مثلاً در یک فصل جاه‌طلبی راسل گونه لیدی مکبث را کالبدشکافی می‌کنیم و بعد، برای آن‌که ببینیم بندپروازی انجام‌گسیخته او چطور روی پرده نقره‌ای به نمایش درآمده، نگاهی به یکی از فراموش‌نشده‌ترین بازنمایی‌های جاه‌طلبی بی‌پیرایه در سینما می‌اندازیم: فیلم کالت و محبوب صورت‌زخمی^۱ (۱۹۸۳). نکته این نیست که بخواهیم در فیلم صورت‌زخمی برای ادای دین به شکسپیر ساخته شده است، چرا که شخصاً این‌طور نیست؛ با این حال این فیلم نمونه‌ای عالی برای نشان دادن گونگی استفاده از یک ابزار دراماتیک خاص در فیلمی مدرن است.

در انتهای هر فصل فهرستی از فیلم‌های پیشنهادی برای تماشا و همین‌طور سه تمرین برای نوشتن آمده تا به شما در یافتن درونمایه‌ها، داستان‌ها و شخصیت‌های انقضاگریز در داستان‌های خودتان کمک کند. هدف مشخص است: خرد تعظیم‌برانگیز شکسپیر را دریابید و آن را

به توصیه‌ای عملی در نوشتن آثار خودتان تبدیل کنید. اگر می‌خواهیم نوشتن را بیاموزیم، چرا آن را از بهترین نویسنده یاد نگیریم؟

تأثیر شکسپیر بر هالیوود بنیادین بوده است. بسیاری از فیلمسازان بزرگ دوران ما، از ارسن ولز گرفته تا جاس ویدن، آن‌چنان شیفته آثار شکسپیر بوده‌اند که فیلم‌هایی هالیوودی با اقتباس از نمایشنامه‌های او ساخته‌اند. تعداد زیادی‌تری نیز از روایت‌های شکسپیر به عنوان ساختار زیرین اقتباس‌های غیرمستقیمشان بهره برده‌اند. با این حال این کتاب، به جای تمرکز بر اقتباس‌ها یا کنکاش علمی در منابع سینمایی، فنون داستان‌پردازی در آثار شکسپیر را پیدا می‌کند و نشان می‌دهد که چگونه می‌توانید این فنون را در فیلمنامه‌هایتان به کار بگیرید.

برخی خوانندگان ممکن است نگران این موضوع باشند که به اندازه کافی آثار شکسپیر را مطالعه نکرده‌اند. اکثر ما یک یا دو نمایشنامه از او در دوران دبیرستان یا دانشگاه خوانده‌ایم ولی عده کمی در میان ما هستند که در این زمینه صاحب نظر باشند. شما به هیچ وجه مجبور نیستید برای خواندن این کتاب در این زمینه، آثار شکسپیر صاحب نظر باشید؛ این کتاب برای تمام افراد با سطوح متفاوتی از علاقه و تجربه در زمینه آثار شکسپیر و فیلمنامه‌نویسی طراحی شده است. هر فصل شما را به یاد مهم‌ترین لحظات هر نمایشنامه می‌اندازد و مرحله به مرحله در هر صحنه پیش می‌رود. در ضمن، پیوستی در انتهای کتاب تعبیه شده که خلاصه هر نمایشنامه را توضیح می‌دهد. و البته منابع اینترنتی بسیاری هستند که شما می‌توانید برای مطالعه بیشتر به‌شان رجوع کنید. هدف این نیست که خوانندگان این کتاب به عده‌ای شکسپیرشناس تبدیل شوند بلکه هدف آن است که درس‌های کاربردی‌ای را که می‌توانند برای نوشتن آثار خودشان از «شاعرِ شاعران» بیاموزند به شکلی واضح و کامل مقابل خود بیاورند.

اگر حتی یک بار به این فکر کرده‌اید که چه چیز آثار شکسپیر را چنین منحصر به فرد می‌کند و آرزو داشته‌اید که اندکی از جادوی

نوشتن او را وارد آثار خود کنید، پس این کتاب برای شما نوشته شده است. شکسپیر قدرتمندترین درام‌ها، کمدی‌ها، رمانس‌ها، تریلرها و حماسه‌های تاریخی ادبیات انگلیسی را نوشته است. شکسپیر برای فیلمنامه‌نویسان به شما می‌گوید او چگونه این کار را کرده است.